

DE TUINBOUW IN EGYPTE

Den Haag, augustus 1997

SIGN: *LS-476*
EX. NO. *C*
MLV:

Deelrapport van het project

"De gevolgen van de veranderende betrekkingen tussen
de EU en de MOE-landen respectievelijk de MZ-landen
voor de Nederlandse tuinbouw"

Opdrachtgever: Ministerie van LNV, Directie Internationale Zaken

Uitvoerder: LEI-DLO, Afdeling AEOS

INHOUD

	Blz.
WOORD VOORAF	5
1. EGYPT: GEOGRAFIE, ECONOMIE EN BELEID	7
1.1 Geografie	7
1.2 Economie	7
1.3 Beleid	8
2. DE TUINBOUWSECTOR	11
2.1 Structuur	11
2.2 Groenteteelt	12
2.3 Fruitteelt	14
2.4 Sierteelt	14
3. ANALYSE VAN DE CONCURRENTIEKRACHT	16
3.1 Teeltkosten	16
3.2 Afzetorganisatie, kwaliteit en transportkosten	17
3.3 Het ATUT-project	20
4. PERSPECTIEF	22
BIJLAGEN	25
1. Uitbreidingsgebieden van het derde Vijfjarenplan 1992-1997	26
2. Areaal en productie van groente en fruit	28
3. Arealen met belangrijkste tuinbouwgewassen per regio in 1994	30
4. Regionale verdeling van kassen en opbrengsten van teelten in kas en plastic tunnel	31
5. Areaal snijbloemen in Egypte in 1994	33
6. Export van snijbloemen 1992-1995	34
7. Ontwikkeling van de export van enkele groente- en fruitproducten	35
8. Selectie van gewassen in het ATUT-project	37

WOORD VOORAF

Dit landenrapport is een deelstudie van een onderzoek naar de gevolgen voor de Nederlandse tuinbouw van de veranderende betrekkingen tussen de EU en de Midden- en Oost-Europese landen en Middellandse-Zeelanden. Dit onderzoek wordt in opdracht van het Ministerie van LNV, Directie Internationale Zaken, uitgevoerd door drs. S. van Berkum en dr.ir. H.J. Silvis, met medewerking van ing. K. Geertjes en ing. H. Tap.

Vanuit het ministerie van LNV hebben zij een aantal maanden intensieve ondersteuning genoten van drs. P.J. Jorna. Deze heeft een lange staat van dienst op het gebied van de Mediterrane tuinbouw. Van 1966 tot 1978 was hij adjunct-directeur op het Ministerie van LNV, Directie marktordeningsvraagstukken, waar hij verantwoordelijkheid droeg voor tuinbouwproducten. Ten tijde van de opbouw van de EEG-marktordeningen was hij woordvoerder van de Nederlandse delegatie in de Beheerscomité's groente en fruit en siergewassen. In 1978 werd hij landbouwrapraad in Athene, voor het ambtsgebied Griekenland en Israël. In 1985 volgde overplaatsing naar Tunis, waar hij de Maghreb-landen (Marokko, Algerije, Libië en Tunesië) bestreek. Twee jaar later volgde benoeming in Madrid; hier hield hij zich zowel bezig met Spanje als met Marokko. De laatste post van Jorna was Rome (1993-1996), en wel voor het ambtsgebied Italië, Malta en Cyprus.

Ten behoeve van de studie heeft de heer Jorna vele gesprekken gevoerd en diverse reizen naar de betreffende productiegebieden in het Middellandse-Zeegebied gemaakt. Zijn bevindingen heeft hij neergelegd in vier landenrapporten, en wel over Israël, Turkije, Egypte en Marokko. Deze worden nu als afzonderlijke rapporten gepubliceerd. Het eindrapport van het onderzoek wordt in het najaar verwacht.

De directeur,

L.C. Zachariasse

Den Haag, augustus 1997

1. EGYPTE: GEOGRAFIE, ECONOMIE EN BELEID

1.1 Geografie

Egypte is een groot land. Het heeft een totale oppervlakte van bijna 100 miljoen hectare. Het merendeel van het land is woestijn en slechts een zeer beperkt deel van de grond kan gebruikt worden voor de landbouw. De hoeveelheid landbouwgrond is niet meer dan 2,9 miljoen hectare, ofwel 3% van het totale oppervlak. Indien men dit relateert aan de grootte van de bevolking van meer dan 60 miljoen mensen, wordt nog duidelijker hoe weinig grond voor landbouwproductie beschikbaar is: per hoofd van de bevolking is het niet meer dan ongeveer 500 m².

Het land is gelegen in de Zuidoosthoek van het Middellandse-Zeegebied. In het oosten grenst het aan Israël en de Gazastrook, in het zuiden aan de Soedan, en in het westen aan Libië. Dwars door het land, van het zuiden naar het noorden, stroomt de Nijl, die uitmondt in de Middellandse Zee. De rivier ontvangt zijn water uit de bergen van Ethiopië (blauwe Nijl) en het bergland van centraal Afrika (witte Nijl). De Nijl is de belangrijkste zoetwaterbron voor Egypte.

Het klimaat van Egypte is vooral een droog woestijnklimaat. Het hele jaar door valt er bijzonder weinig regen. De zomer is daarbij zeer warm en de winter zacht. De nachten kunnen in de winter vooral landinwaarts toch koud zijn. In het voorjaar kan er de chamsin (harde hete wind) waaien en het hele jaar door kunnen zandstormen voor onaangename verrassingen zorgen. In het gebied aan de Middellandse Zee en in de Nijldelta is het klimaat echter minder extreem. Men heeft daar een echt subtropisch klimaat met een zachte winter, dat tal van teelten mogelijk maakt.

1.2 Economie

Egypte heeft een sterk groeiende bevolking. In 1976 was de bevolkingsomvang 26,6 miljoen, in 1986 48,2 miljoen en nu in 1997 is de bevolkingsomvang 61,2 miljoen mensen. Het groeipercentage is in de loop der jaren wel iets minder geworden, maar is nog steeds relatief hoog: jaarlijks komen er nog minstens 1 miljoen mensen bij. De verwachting is dat in 2000 Egypte ruim 65 miljoen inwoners zal hebben.

De bevolking is relatief arm. Het bruto nationaal product per hoofd van de bevolking is lager dan in Marokko en slechts een derde van dat in Turkije. Het neemt echter wel toe: het bedroeg in 1995 US \$ 987 en in 1996 \$ 1.000; naar verwachting zal het in 1997 \$ 1.029 zijn.

De buitenlandse investeringen nemen toe, en de inflatie is met 7 à 8% niet al te groot. De handelsbalans evenwel is sterk negatief en ook de lopende rekening van de betalingsbalans toonde in 1996 voor het eerst weer een klein tekort.

De positie van de landbouw

De sterke groei van de bevolking impliceert dat er ieder jaar meer voedsel nodig is. Meer productie en meer werk zijn voor Egypte van eminent belang. Ongeveer de helft van de bevolking leeft op het platteland en is voor wat betreft inkomen afhankelijk van de landbouw. De agrarische sector is dan ook van grote betekenis voor de economie van het land. De landbouw zorgt voor veel werkgelegenheid en levert een substantiële bijdrage aan het nationaal product en aan de export.

Er is sprake van snelle industrialisatie en toenemende werkgelegenheid in de industrie. Ook de bouwnijverheid verschaft in toenemende mate werk. De landbouwsector is echter nog steeds de grootste werkvoorzienaar. Het aandeel van de beroepsbevolking dat

werkzaam is in de landbouw bedroeg de laatste jaren nog 36%. De bijdrage van de landbouw aan het nationaal product wordt geschat op 17 à 18%, aanzienlijk minder dan het aandeel van landbouw in de beroepsbevolking. De inkomens en de lonen in de landbouw zijn gemiddeld dan ook zeer laag. Het loon voor een ongeschoolde arbeider is niet meer dan acht gulden per dag. Bij kinderarbeid, wat nog veel voorkomt, wordt uiteraard nog minder betaald. Voor de arme bevolking is er echter veelal geen alternatief zodat de landbouw voorlopig het aangewezen middel van bestaan zal blijven.

Agrarische handel

Het aandeel van de agrarische producten in de export is met 7% niet zo groot. Het betreft daarbij vooral producten als citrusfruit, aardappelen, uien en enkele soorten groente. Men hoopt daar echter spoedig verandering in te kunnen brengen door productieuitbreiding in de tuinbouwsector en vergroting van de betreffende exportcapaciteit. Anderzijds is de totale productie van de agrarische sector op dit moment bij lange na niet voldoende om volledig in de behoefte aan voedsel te voorzien. De helft van de voedselconsumptie moet worden ingevoerd. De invoer betreft vooral tarwe, plantaardige oliën en vetten, boter, suiker en vlees. Het ziet er niet naar uit dat dit beeld in de toekomst zal veranderen, temeer niet daar naast groei van de bevolking ook de stijging van het inkomensniveau extra vraag zal scheppen. Extra inkomsten uit export van tuinbouwproducten zullen uiteraard de betaling van de benodigde importen vergemakkelijken. In dit licht moet ook bezien worden het streven van Egypte naar ruimere tariefconcessies van de zijde van de EU voor groente, fruit en bloemen in het kader van de tot stand te komen Euro-Mediterrane overeenkomst.

1.3 Beleid

Aan het eind van de jaren tachtig is het beleid van de Egyptische overheid essentieel veranderd. Er werd toen definitief afstand genomen van de oude beginselen van het socialistische beleid, zoals die door president Nasser waren geïntroduceerd: de economie zou meer op kapitalistische grondslag gevestigd worden. Intussen is er het nodige gebeurd op het terrein van privatisering, deregulering en liberalisering. In de landbouwsector zijn de meeste overheidsproductiebedrijven geprivatiseerd, is de strenge controle op productie en afzet van vele producten grotendeels opgeheven, en kan men vrij produceren, exporteren en importeren. De subsidies van het landbouwbeleid zijn voor het grootste deel verdwenen. Er is sprake van een vrije en meer marktgeoriënteerde productie.

Het IMF en de Wereldbank hebben een belangrijke rol gespeeld, en doen dat in zekere zin nog, bij de totstandkoming van het nieuwe beleid. Eind 1990 was de buitenlandse schuldenlast van Egypte opgelopen tot meer dan 50 miljard dollar en kon het land niet langer aan zijn internationale verplichtingen met betrekking tot betaling van rente en aflossingsbedragen voldoen. Een aanzienlijk deel van de schuld werd door Westerse schuldeisers kwijtgescholden. Een belangrijke voorwaarde daarbij was echter dat de beleidslijnen van IMF en Wereldbank gevolgd dienden te worden. Dit laatste betekende in de praktijk dat de economie verder naar het kapitalistische model hervormd zou moeten worden en meer opening zou moeten worden gegeven voor invoer en buitenlandse investeringen.

Landbouwonwikkelingsbeleid

Met het oog op de toenemende behoefte aan voedsel wordt van overheidswege hard gewerkt aan uitbreiding van het areaal cultuurgrond, en wel door het ontwikkelen van nieuwe landbouwgebieden in de woestijn. Door de aanleg van irrigatiekanalen gevoed door water uit de rivier de Nijl en het zoveel mogelijk tot exploitatie brengen van ontdekte grote ondergrondse waterreservoirs in de woestijn is men, net als in Israël zo'n 15-20 jaar geleden, bezig de woestijn vruchtbaar te maken. Men lijkt hierin redelijk goed te slagen. Enkele grote projecten zijn reeds verwezenlijkt en diverse andere zijn in uitvoe-

ring. Jaarlijks komt er nu zo'n 50.000-75.000 ha cultuurgrond in deze nieuwe gebieden bij. Gelijktijdig echter verdwijnt er ieder jaar in het Delta-gebied naar schatting 10.000-15.000 ha vruchtbaar land door bebouwing. Per saldo wordt dus jaarlijks 40.000-60.000 ha aan het areaal landbouwgrond toegevoegd.

Voorlopig zal de uitbreiding van het areaal doorgaan. Er is nog een groot aantal projecten gepland en verschillende zijn al in uitvoering genomen (zie bijlage 1). Wat de projecten betreft kan in het bijzonder gewezen worden op de volgende twee:

- het Assalam-kanaalproject. Bij dit project wordt water van de Nijl over grote afstand en via een aantal tunnels onder het Suezkanaal door naar de Sinai gebracht. Daar zal 200.000-250.000 ha cultuurgrond ontwikkeld worden en aan de linkerkant van Suez nog eens 150.000 ha;
- het "Green Valley"-project. Tot dit ambitieuze project is recent besloten. Men wil een groene vallei maken vanaf het Nassermeer in het zuiden van Egypte naar de El Kharga-oase en verder richting Middellandse-Zeekust.

Vraagtekens bij de watervoorziening

Alhoewel het soms lijkt dat men water in overvloed heeft, zal toch ook voor Egypte gelden dat water de beperkende factor is voor de mogelijkheden tot uitbreiding van de landbouw. De hoeveelheid regen die in Egypte valt is te verwaarlozen. Alleen het kustgebied heeft enige regen in de winterperiode. De ondergrondse waterreservoirs die men in de woestijn heeft ontdekt en voor de landbouw gebruikt, lijken niet erg groot te zijn en zijn slechts voor een klein gebied van belang. Bovendien is niet duidelijk of en voor hoe lang de putten voor de betreffende bedrijven voldoende water zullen geven. Het gebruik van deze bronnen houdt dan ook risico's in voor de betrokkenen. Het water voor de irrigatie zal dus hoofdzakelijk uit de Nijl moeten komen.

Ook deze bron zal evenwel niet onbeperkt benut kunnen worden. In een verdrag met Soedan over het gebruik van het water achter de Assuan-dam is overeengekomen dat Egypte tot maximaal 55,5 miljard kubieke meter water jaarlijks uit het stuwmeer mag afnemen. Dit is een behoorlijke hoeveelheid, maar door deskundigen wordt betwijfeld of het voldoende zal zijn voor de uitvoering van alle overheidsplannen.

De overheid verwacht echter ook een hoeveelheid water te kunnen besparen op de huidige irrigatie. Met name in het Delta-gebied wordt niet efficiënt geïrrigeerd. Door de introductie van betere irrigatiesystemen, in het bijzonder druppel- en sprinklersystemen, zou veel water bespaard kunnen worden, mogelijk tot 50%. Dit alles in acht nemende trekt de overheid in ieder geval de conclusie dat de voorziene uitbreidingen verantwoord zijn en er voldoende water voor beschikbaar is.

Internationale ondersteuning

Bij de ontwikkeling van nieuwe gebieden in de woestijn kan Egypte duidelijk profiteren van de ervaringen die in het buurland Israël bij dit soort ontwikkelingen in het verleden zijn opgedaan. Dat is van belang omdat de eigen diensten op het gebied van onderzoek en voorlichting veel kritiek krijgen. Het onderzoek van de researchcentra zou te weinig op de praktijk gericht zijn en te weinig toegankelijk zijn voor het bedrijfsleven. Ook de voorlichtingsdienst zou niet op haar taak berekend zijn. De voorlichters hebben onvoldoende technische kennis en beschikken over te weinig middelen. Vanuit het buitenland wordt er echter de nodige hulp verleend. Vrij veel technische assistentie in het kader van ontwikkelingshulp is in de praktijk gericht op de tuinbouwsector. Het gebruik maken van private voorlichtingsbureaus zou gestimuleerd worden.

Met name van Amerikaanse zijde wordt, evenals van de kant van de EU, veel ontwikkelingssteun verleend aan Egypte. Een door het ministerie van landbouw in samenwerking met het US Agency for International Development, het USAID, opgezet "Agricultural Technology Utilization and Transfer Project" (ATUT) schijnt mede te beogen het landbouwonderzoek en de voorlichting te verbeteren. Het eerste doel van het ATUT project is evenwel het waarmaken van de exportpotenties die Egypte meent te hebben op tuinbouwgebied (zie verder paragraaf 3.3).

Ook Nederland verleent steun aan Egypte. De Nederlandse ontwikkelingssteun is daarbij geconcentreerd op de regio Fayoum met recentelijk een uitbreiding naar de regio Aswan. De steun van Nederland (OS-DGIS) heeft voor een belangrijk deel betrekking op de tuinbouw. Zo wordt er steun verleend aan:

- het al enige jaren lopende horticultural Development project Fayoum (fase 3: f 5,3 miljoen);
- een watermanagement project (f 18,8 miljoen);
- een project tot invoering van integrated pest management (IPC) in de tuinbouw (f 3,0 miljoen).

Bij het tuinbouwproject in Fayoum hebben Nederlandse experts bijzonder veel en goed werk gedaan tot oplossing van de enorme problemen die men had bij de tomatenteelt als gevolg van aantasting door het tomato yellow leaf curl virus, het TYLCV. Nieuwe hybrides werden geïntroduceerd en teeltmethodes waarbij aantasting door de ziekte zoveel mogelijk voorkomen kan worden. Het IPC-project is bedoeld om het overvloedige gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen in de tuinbouw te verminderen.

2. DE TUINBOUWSECTOR

2.1 Structuur

Een groot deel van de beschikbare cultuurgrond wordt gebruikt voor de teelt van tuinbouwgewassen en van fruit. Dit behoeft niet te verbazen. Naast de voordelen van het klimaat biedt de intensieve tuinbouw voor de vele kleine gezinsbedrijven met weinig grond een goede mogelijkheid de eigen arbeid volledig te benutten. Door met name deze zeer kleine bedrijven wordt de grond bijzonder intensief gebruikt. Men heeft bijna altijd meerdere teelten per jaar op dezelfde grond.

De teelt van zowel groente als fruit is de afgelopen jaren aanzienlijk toegenomen (zie bijlage 2). Het areaal groente steeg van 362.190 ha in 1992 naar 386.883 ha in 1994. Het areaal fruit exclusief dadels steeg van 344.310 ha in 1992 naar 380.955 ha in 1994. Het areaal snijbloemen zou in 1994 gegroeid zijn tot 749 ha. Meer recente officiële cijfers zijn helaas niet beschikbaar, maar uit diverse publicaties blijkt dat de tendens van de gesignaleerde groei zich in de jaren 1995-1997 verder heeft doorgezet:

- bij groente inclusief aardappelen, uien en knoflook, betreft het benutte areaal naar schatting ruim 250.000 ha;
- bij fruit exclusief dadels gaat het om zo'n 400.000 ha, terwijl ook dadels ongeveer 400.000 ha in beslag nemen;
- de teelt van siergewassen (600-700 ha) is relatief van weinig betekenis.

Men kan dus stellen dat momenteel zeker een derde van het totale areaal cultuurgrond gebruikt wordt voor de teelt van tuinbouwgewassen en fruit. In de oude gebieden van de Nijldelta, langs de rivier stroomopwaarts en in de regio Fayoum, wordt veel geproduceerd. Maar het areaal groeit vooral in de gebieden die in de woestijn worden ontwikkeld. Het betreft daarbij met name de gebieden ten oosten en ten westen van de Delta. Vooral de fruitteelt is daar uitgebreid (zie bijlage 3).

De teelt van appels/peren en mango's is voor meer dan twee derde in de nieuwe gebieden gevestigd en van de citrusteelt staat intussen ook reeds ruim de helft van de boomgaarden in deze gebieden. Ook voor de groenteteelt echter worden deze gebieden belangrijker. Van de artisjokken komt 80% er vandaan en de teelt van tomaten, meloenen en aardbeien in lage tunnels en van komkommers, pepers en ook tomaten in kassen neemt er duidelijk toe. De beschermde teelt met lage tunnels omvat intussen zo'n 11.000 ha; de teelt met kassen is niet meer dan 1.000 ha. De kassen zijn daarbij praktisch alle van zeer eenvoudige constructie en met plasticbedekking. De kassen worden vooral gebruikt voor de winterteelt van komkommers, pepers/paprika, tomaten en boontjes. Voor siergewassen wordt tot nu toe slechts 2% van het kasareaal gebruikt (zie bijlage 4 voor meer gedetailleerde informatie over de regionale verdeling van het aantal kassen).

Bedrijfsstructuur

In de oude teeltgebieden van de Delta, van de gebieden langs de rivier stroomopwaarts en de regio Fayoum, zijn de bedrijven over het algemeen klein. Het merendeel van de bedrijven heeft minder dan een halve hectare grond en het zijn bijna allemaal gezinsbedrijven. In de nieuwe gebieden zijn de bedrijven veel groter. Het zullen in het bijzonder de nieuwe gebieden moeten zijn die voor de noodzakelijke uitbreiding van de productie gaan zorgen. Belangrijk is in deze dat voor de nieuwe gebieden de wet die het in eigendom hebben van meer dan 25 ha landbouwgrond verbiedt - een wet stammende uit de tijd van de landbouwhervormingen onder Nasser - buiten werking gesteld is. Dit betekent dat bedrijven die zich willen vestigen in de nieuwe gebieden niet meer belemmerd worden in de keuze van de bedrijfsomvang. Bedrijven kunnen in de voor Egyptische omstandigheden meest verantwoorde economische productieschaal worden opgezet.

In de praktijk heeft dit er toe geleid dat er zich vooral grote bedrijven vestigen in de nieuwe gebieden. Er zijn verschillende bedrijven met meer dan 1.000 ha en enkele hebben zelfs een omvang van 8.000-10.000 ha. Het zijn daarbij alle particuliere bedrijven. De vroegere staatsbedrijven zijn in de tuinbouwsector volledig verdwenen. Diverse van de nieuwe bedrijven zijn opgezet en gefinancierd door mensen van buiten de traditionele landbouw. Het zijn over het algemeen modern uitgeruste bedrijven en ze hebben een verhoudingsgewijs goed management. Veel bedrijven in de nieuwe gebieden bevinden zich nog in de opbouwfase. Het is opvallend dat men daarbij in veel gevallen gebruikmaakt van buitenlandse experts - waaronder in het bijzonder Israëlische - voor de technische opzet van het bedrijf, de programmering van de teelt en de organisatie van de afzet. Fruit en tuinbouwgewassen nemen de belangrijkste plaats in bij de teeltplanning op al deze nieuwe bedrijven.

2.2 Groenteteelt

Bij groente is de tomaat verreweg het belangrijkste product. In 1992 had men een productie van 4,7 miljoen ton, in 1995 van ruim 5 miljoen ton en naar verwachting zal de productie in 2000 zo'n 6,5 miljoen ton bedragen. Bijna 200.000 ha wordt er momenteel jaarlijks geplant met tomaten. Het is dan ook een van de belangrijke producten voor de nationale voedselvoorziening.

Tomaten teelt men in feite het hele jaar door. De tomatenteelt betreft voornamelijk volle grondsteelt. Bij de winterteelt evenwel wordt in toenemende mate en in het bijzonder in de nieuwe gebieden gebruikgemaakt van lage plastictunnels, maar ook van eenvoudige plasticassen en hoge plastic walk-in-tunnels. Bij de kasteelt wordt, evenals elders in het Middellandse-Zeegebied, vooral de longlife tomaat Daniella geteeld. Met de teelt in kassen weet men in de winterperiode een aanzienlijk hogere opbrengst te verkrijgen en een betere kwaliteit dan bij opengrondsteelt. Een opbrengst van 14 à 15 kilogram per vierkante meter blijkt goed haalbaar te zijn.

Een handicap voor de ontwikkeling van de tomatenteelt is evenwel de YLCV. Deze voor de tomatenteelt zeer schadelijke virusziekte, die overgebracht wordt door de witte vlieg, heeft zich in de jaren tachtig voor het eerst voorgedaan in Egypte en veroorzaakt veel schade. Bij het Egyptische warme klimaat is ze moeilijk te bestrijden. Met name in het seizoen 1988/89 was de schade bijzonder groot. Er zouden nog steeds geen tegen deze ziekte volledig resistente rassen bestaan. Volgens informatie verkregen van Nederlandse zaadbedrijven heeft men intussen echter wel enkele rassen die een zeer grote mate van tolerantie tegen YLCV bezitten.

De winterteelt heeft uiteraard iets minder last van het virus door de dan lagere temperaturen. Niettemin kan het problemen geven. De bescherming van de kas is in verband met de lagere temperaturen zonder meer belangrijk voor de winterteelt. Ook in Egypte kan in de maanden januari/februari de temperatuur 's nachts te laag worden voor een gezonde ontwikkeling van de plant. Zelfs is nachtvorst er niet geheel uitgesloten. Mogelijk is qua temperatuur het klimaat in de Delta gunstiger voor de teelt in de winterperiode dan de nieuwe gebieden. Daar staat echter tegenover dat in de nieuwe gebieden door een nog sterkere zoninstraling en de lichtere grond het land zo goed als ziektevrij is en men veel minder bestrijdingsmiddelen behoeft te gebruiken.

Andere groente die men teelt in de kassen zijn het korte type komkommers, paprika, pepers en groene boontjes. Ook bij deze producten blijken gunstige resultaten behaald te kunnen worden.

De hoge temperaturen in de zomermaanden (juni tot en met september) maken dat men voor de beschermde teelten moeilijk vroeg kan planten. Het is in die maanden te warm en de planten ontwikkelen zich met moeite. Voor de beschermde groenteteelten wordt over het algemeen daarom niet voor oktober geplant. De oogst van de meeste kas-teelten begint in de praktijk dan ook eerst in december en eindigt reeds in mei.

Diverse volle grondsteelten zijn ook als winterteelt mogelijk. De boontjes zijn er een voorbeeld van. De oogst concentreert zich in de maanden december-februari en april-mei. Ze worden voornamelijk geteeld op de kleine gezinsbedrijven in de Delta. Waren het

vroeger vooral de dikkere boontjes (bobby beans) die men teelde, de laatste jaren is men zich duidelijk meer gaan toeleggen op de teelt van de dunne boontjes, een type dat internationaal meer gewaardeerd wordt en dus beter voor de export is. Andere volle grondsgroente die meer geteeld worden in de winter zijn verse knoflook en verse groene plantuitjes. Ook ijsbergsla heeft men op het programma staan.

Een gebrek aan technische kennis bij de teler, evenals de gebrekkige mogelijkheden van de veelal zeer eenvoudige kassen, vormen bij dit alles echter een handicap voor de introductie van nieuwe teelten en teeltmethodes. Dikwijls komen de zaken eerst van de grond indien buitenlandse bedrijven participeren en voor de nodige technische inbreng zorg dragen.

Voor de conservensector wordt praktisch niet geteeld, alhoewel volgens insiders dit voor tomaten een heel belangrijk afzetkanaal zou kunnen zijn. De telers zullen evenwel bereid moeten zijn zich hierop te specialiseren. Heinz heeft een ketchupfabriek in Egypte, maar is voor haar productie tot nu toe genoodzaakt te werken met ingevoerde puree als grondstof. Indien men in Egypte voldoende industrietomaten zou kunnen contracteren, zou Heinz ongetwijfeld er voorkeur aan geven de benodigde tomatenpuree zelf in het land te produceren. Dit schijnt echter niet mogelijk te zijn. Het beleid van de overheid is ook meer gericht op ontwikkeling van verse export dan van conserven.

Aardappelen

Egypte heeft een aardappelproductie van bijna 2 miljoen ton per jaar. De aardappel wordt er als groente beschouwd en voor de Egyptenaren is het na tomaten het belangrijkste groenteproduct. Men heeft vijf verschillende plantseizoenen en in feite wordt de aardappel het hele jaar rond geteeld. Er vindt de laatste jaren een zekere verschuiving plaats van de teelt van de oude gebieden van Nijlvallei en -delta, naar de nieuw in de woestijn in cultuur gebrachte gronden. De bedrijven in deze nieuwe gebieden zijn groter en zijn modern ingericht. De meeste hebben drip-irrigatie en sprinklersystemen. Ze zouden over het algemeen het best uitgerust zijn voor de export. Dit geldt mede omdat men in de oude gebieden al enige jaren veel problemen heeft met bruinrot, wat een ernstige bedreiging vormt voor de export. Bruinrot zou tot nu toe praktisch niet voorkomen in de nieuwe gebieden.

Voor de teelt van aardappelen wordt jaarlijks zo'n 30.000 à 40.000 ton pootgoed geïmporteerd. Nederlandse exporteurs leveren een belangrijk deel hiervan en hebben economisch belang bij de ontwikkeling van de aardappelteelt in Egypte. De invoer van pootaardappelen was lange tijd een zaak van de overheid en niet vrij. Slechts twee telerscoöperaties hadden vergunning tot invoer en beschikten daarmee in feite over een monopolie. Sinds de jaren 1990/91 is het monopolie echter versoepeld en mogen ook andere bedrijven importeren. Van een echte liberalisatie van de invoer zou echter nog steeds geen sprake zijn. Voor de Nederlandse exporteurs is volledige opheffing van de bestaande invoerbelemmeringen van belang. Dit zal nieuwe mogelijkheden in de markt kunnen bieden. Het is dan ook zeker gewenst dat bij een eventuele verdere opheffing van de handelsbelemmeringen tussen de EU en Egypte voor aardappelen het principe van "wederkerigheid" wordt toegepast.

Overigens moet gesteld worden dat de pootaardappel invoer een voor Egypte relatief kostbare aangelegenheid is. De kosten van het pootgoed zouden op dit moment gemiddeld 50% uitmaken van de totale kostprijs voor de telers en met de betaling van het ingevoerde pootgoed zou 60% van de opbrengstwaarde van de export gemoeid zijn. Daarom probeert Egypte te komen tot een grotere eigen productie van pootgoed.

De laatste jaren wordt in toenemende mate zelf vermeerderd en wordt eigen pootgoed geproduceerd. De pogingen hiertoe zouden niet geheel zonder succes zijn:

Seizoen	Productie gecertificeerd pootgoed:
88/89	17.876 ton
89/90	46.255 ton
90/91	67.615 ton
91/92	77.789 ton

Een tweetal bedrijven in de nieuwe gebieden zou zich ook bezighouden met de vermeerdering van minitubers door middel van weefselcultuur. De hierbij verkregen pootaardappelen zouden kwalitatief goed zijn en in de plaats kunnen treden van het ingevoerde product.

Van de totale productie aan consumptieaardappelen wordt gemiddeld 10 à 15% uitgevoerd. Het betreft hier in het bijzonder export van de winteroogst. De export van deze primeuraardappelen vindt plaats in de maanden januari tot en met mei. De EU is daarbij de belangrijkste bestemming. De meeste van deze primeuraardappelen gaan naar het Verenigd Koninkrijk, maar ook Duitsland en Griekenland zijn de laatste jaren belangrijke klanten geworden.

2.3 Fruitteelt

Citrus is een van de belangrijkste fruitsoorten voor Egypte. Men heeft een grote productie van sinaasappelen, maar men heeft ook een zeer hoge binnenlandse consumptie. Gemiddeld consumeert de Egyptenaar 24 kg sinaasappelen vers per jaar. In de VS zou de consumptie vers per hoofd slechts 4 à 5 kg zijn. De sinaasappelproductie was in 1995 1,9 miljoen ton en neemt nog steeds verder toe. Ter vergelijking: in 1980 was dit 0,9 miljoen ton en in 1990 1,6 miljoen ton. Naar verwachting zal de productie in het jaar 2000 ruim 2 miljoen ton bedragen. Dit laatste betekent dat Egypte in het jaar 2000 waarschijnlijk 400.000 à 500.000 ton sinaasappelen over zal hebben voor export, ruim het dubbele van de huidige export. Men zal dus ongetwijfeld meer willen exporteren. Opgemerkt mag worden dat de citrusteelt in Egypte nu zelfs al iets groter is dan in Marokko.

De toename van de productie is tot nu toe vooral een gevolg geweest van uitbreiding van het areaal. Dit bedroeg in 1980 bijna 83.000 ha, in 1990 ruim 125.000 ha, in 1994 bijna 170.000 ha. De productiviteit van de boomgaarden is verhoudingsgewijs laag. Dit zal de komende jaren waarschijnlijk verbeterd kunnen worden, wat extra productiestijging betekent. De teelt is nog voor de helft geconcentreerd in de oude traditionele productiegebieden. In de nieuwe gebieden zijn de bedrijven over het algemeen het grootst en het meest modern. Het zijn de bedrijven met dripirrigatie, vloeibare bemesting en andere voor Egypte moderne technieken.

Na citrus en dadels zijn druiven het derde belangrijke fruitproduct van Egypte. Evenals bij citrus is ook bij druiven sprake van een groeiende productie en toenemend exportaanbod. De ontwikkeling van de productie en het areaal is als volgt: in 1981: 298.000 ton op 18.900 ha; in 1991: 527.000 ton op 57.540 ha; en in 1994: 707.049 ton op 58.757 ha. Ook de druiven komen in toenemende mate uit de nieuwe gebieden. De gemiddelde opbrengst per hectare is 14 ton, in de beste gebieden weet men echter reeds ruim 30 ton te realiseren.

Fruit als appelen, peren en perziken worden hoofdzakelijk geproduceerd voor binnenlandse consumptie. Over het algemeen is de productiviteit van de betreffende boomgaarden laag. Dit geldt met name voor appelen en peren. Het areaal mango breidt uit en lijkt goede opbrengsten te geven.

Bij de tunnelteelt nemen aardbeien en meloenen een steeds belangrijker plaats in. Het zijn producten waarvoor in de winterperiode goede exportkansen bestaan. Aardbeien kan men oogsten vanaf eind november tot eind mei. Het aardbeienras Arena zou geteeld in Egypte een betere smaak hebben dan geteeld in Nederland, althans volgens importeurs.

2.4 Sierteelt

Alhoewel het Egyptische klimaat goed geschikt is voor de teelt van snijbloemen en potplanten in de winterperiode - en in deze in zekere zin vergelijkbaar is met het buurland Israël - is de sierteelt er toch van weinig betekenis. De omvang van de teelt is beperkt tot 700 à 800 ha en betreft voornamelijk opengrondsteelt. Geteeld worden bloemen als margriet, jasmijn, dahlia, gladiol en strelitzia. Ze zijn vooral voor de binnenlandse markt

bedoeld. Er is ook enige teelt van rozen en hierbij wordt voor een deel gebruikgemaakt van kassen. Het totale areaal rozen zou in 1994 110 ha zijn (zie bijlage 5).

Bij de rozenteelt zou men zich mede op export richten. Dit is evenzo het geval met een recentelijk gestart project voor de teelt van delphinium. Een van de grote nieuwe bedrijven in het woestijngebied aan de woestijnweg van Cairo naar Alexandrië heeft een teelt van 75 ha van deze snijbloem in open grond opgezet. De teelt is volledig gericht op export. Men zaait van 15 oktober tot 15 februari gespreid over de weken en heeft de eerste productie begin maart. Tot eind mei zou men bloemen kunnen leveren. Ten einde de teelt ietwat te beschermen tegen harde wind en mogelijke zandstormen heeft men in de velden enige beschutting van riet aangebracht. De kwaliteit van het product is echter niet bijzonder hoog. Het bedrijf heeft technische assistentie vanuit Nederland en ook de afzet van de bloemen loopt via het Nederlandse handelsapparaat. Voorlopig is de omvang van de uitvoer nog gering (zie bijlage 6).

De potplantenteelt en boomkwekerij is evenzo grotendeels gericht op de binnenlandse markt. Ook hier ziet men een ontwikkeling in de richting van export. Zo is dit jaar in de buurt van Alexandrië een bedrijf gestart met de teelt van planten, stekmateriaal, en boomkwekerijproducten, waaronder stokrozen. De teelt vindt deels in kassen en deels in open grond plaats. Voor de beworteling van de stekken maakt men gebruik van een modern uitgeruste glazen kweekkas. Het betreft een Egyptisch-Nederlandse samenwerking, waarbij de technische kennis vooral door Nederland wordt geleverd en ook de afzet grotendeels via het Nederlandse partnerbedrijf loopt. Verder hebben zich in de nieuwe gebieden enkele boomkwekerijpotplantbedrijven gevestigd die ook telen voor export. Ze specialiseren zich op jonge planten en doen veel zaken met Spaanse bedrijven voor onder andere palmen.

3. ANALYSE VAN DE CONCURRENTIEKRACHT

3.1 Teeltkosten

Voor een beoordeling van de concurrentiekracht van een land bij tuinbouwproducten zijn de teeltkosten van groot belang. De prijs waartegen men het product op de internationale markt kan leveren, wordt echter ook door andere kostenfactoren bepaald. Bovendien moet de kwaliteit van het aanbod in beschouwing worden genomen.

De klimatologische omstandigheden ter plaatse bepalen niet alleen de mogelijkheden om bepaalde producten te telen, maar zijn ook voor een groot deel bepalend voor de kosten. In Egypte is het klimaat met name in de winterperiode gunstig voor de teelt van diverse tuinbouwgewassen. Ook voor diverse fruitsoorten is het gunstig, zeker indien men daarbij betreft het belang van vroeg aan de markt te komen. De zomermaanden zijn wel erg warm, maar de overige maanden zijn vrij gematigd. Ook in de winter heeft men veel zon en is de lichtinstraling meer dan voldoende voor de meeste teelten. De temperatuur overdag is daarbij veelal gunstig voor de groei. De temperatuur 's nachts kan soms in januari/februari echter wel eens laag zijn, maar het komt daarbij zelden tot vorst. Het klimaat in de Delta is in dit opzicht nog weer iets gunstiger dan het klimaat in de nieuwe gebieden meer in de woestijn. Van de Delta wordt teelttechnisch wel eens gesteld dat deze in feite een grote kas is, met andere woorden een ideaal klimaat voor tuinbouw heeft. De bescherming van een kas is voor diverse teelten in de winter echter wel belangrijk en in bepaalde gevallen zelfs die van een kas met verwarming. Dit vraagt evenwel extra investeringen, waartoe vele telers niet altijd bereid blijken te zijn.

Water is nagenoeg gratis en vormt voorlopig geen probleem. Het water uit de Nijl wordt via een uitgebreid systeem van kanalen naar de bedrijven geleid en deze hebben de beschikking over meer dan voldoende water voor de benodigde irrigatie. Voorzover de bedrijven niet zijn aangesloten op het netwerk van de irrigatiekanalen hebben ze eigen putten. Dit is onder andere het geval met bedrijven ten westen van de Delta, waar men diverse ondergrondse waterreservoirs in de woestijn benut. Dit water zit ongeveer 80 meter diep. Men slaat als regel één put per 16 ha. De kosten van het water komen dan in de praktijk op 0,12 à 0,13 gulden per kubieke meter.

Grond is er voldoende en is met name in de nieuwe gebieden niet duur. Men rekent met prijzen van 20.000 tot 30.000 gulden per hectare. In de oude gebieden van de Delta liggen de grondprijzen veel hoger, en is in de praktijk zelden een stuk grond van enige omvang te koop. Veel telers in het oude gebied maar ook wel in de nieuwe gebieden pachten hun grond. Dit is goed mogelijk aangezien enkele families veel grond in eigendom hebben.

Arbeid is bijzonder goedkoop. Het loonniveau voor een ongeschoolde arbeider in de landbouw is meestal niet meer dan 8 gulden per dag. In het geval van kinderarbeid wordt nog veel minder betaald. Uiteraard is de productiviteit van de betreffende arbeiders niet die van werknemers in de Nederlandse tuinbouw, maar het verschil in beloning is ook groot.

De kosten van zaden, meststoffen, bestrijdingsmiddelen, plastic, kassen en drip-irrigatiesystemen en dergelijke zullen uiteraard voor de Egyptische teler niet substantieel verschillen van die voor de teler in Spanje of Italië.

Het zal duidelijk zijn dat als gevolg van de lage loonkosten, het gratis water en de geringe grondkosten, gecombineerd met de gunstige klimatologische omstandigheden, de teeltkosten voor de meeste producten in Egypte verhoudingsgewijs bijzonder laag zijn. Men kan daarbij leveren in perioden dat de productie in de Noord-Europese landen niet altijd mogelijk is. De volgende voorbeelden zijn hiervan een illustratie:

- tomaten kunnen de hele winterperiode geteeld worden;
- de totale teeltkosten voor tomaten, geteeld in eenvoudige plastickassen in de winter met een opbrengst van 14 à 15 kg per vierkante meter, zijn ongeveer 35 à 40 cent per kilogram. Er worden echter nog niet zoveel tomaten in de kas geteeld. De meeste telers gebruiken hun kassen voor komkommers en voor boontjes die meer opbrengen dan tomaten;
- dunne spercieboontjes kunnen in de winterperiode geteeld worden, deels in de volle grond, deels in de kassen. Hiervan wordt veel geëxporteerd. Ze worden overigens voornamelijk in de open grond geteeld. De exporteur sluit hierbij teeltcontracten af met de telers. De exacte teeltkosten zijn dan ook niet eenvoudig vast te stellen. Het systeem van teeltcontracten wordt in de praktijk zeer veel toegepast. De handelaar/exporteur levert daarbij gewoonlijk de benodigde zaden evenals de meststoffen en bestrijdingsmiddelen en zorgt voor voorfinanciering. Bij de aflevering van het product door de teler aan het sorteer- en pakstation van de exporteur wordt de nodige kwaliteitscontrole verricht en wordt uiteindelijk bepaald wat er voor export in aanmerking komt. Bij de boontjes zou tot 30% niet geschikt zijn voor export. De teeltkosten van de boontjes voor export zouden op 40 à 50 cent per kilogram komen. Egypte kan deze sperciebonen teelttechnisch leveren in de perioden oktober-januari en half maart-mei;
- proeven genomen met de teelt van ijsbergsla hebben uitgewezen dat ook deze teelt zeer goed mogelijk is in de winter en de teeltkosten laag zijn;
- aardbeien kan men al leveren vanaf eind november en in principe kan men doorgaan tot mei. Export na 1 april schijnt echter moeilijk te zijn vanwege de dan toenemende concurrentie van de productie binnen Europa.

De lijst met producten die Egypte in de winterperiode kan telen en waarin ze sterk zou kunnen zijn, is gemakkelijk uit te breiden. Genoemd zouden kunnen worden: asperges, waarvoor men de goede lichte zandgrond heeft, paprika, aubergines, courgettes, verse knoflook en plantuitjes, producten waarvan men al de nodige teeltervaring heeft opgedaan. Verder valt te noteren dat men met producten als citrusfruit, meloenen, druiven en mango's vroeg in het seizoen aan de markt kan komen en kansen heeft.

Overigens is bij dit alles duidelijk dat Egypte voor de keuze van zijn teelten heel goed kijkt naar het buurland Israël. In het algemeen geldt daarbij dat de meeste tuinbouwgewassen die Israël heeft in de winterperiode voor de export in principe ook in Egypte geteeld kunnen worden. De teeltkosten zullen daarbij in Egypte waarschijnlijk lager zijn.

3.2 Afzetorganisatie, kwaliteit en transportkosten

Een lage kostprijs in het teeltgebied impliceert uiteraard niet zonder meer dat men ook in staat is internationaal concurrerend aan te bieden. Voor een succesvolle deelname aan het internationale handelsverkeer is van minstens zo groot belang dat het traject teler/handelaar/exporteur/importeur goed georganiseerd is en met lage kosten werkt, en dat men een product van voldoende kwaliteit kan leveren. Op al deze punten scoort Egypte duidelijk minder goed. Het handelscircuit is inefficiënt georganiseerd: er is veel tussenhandel, er zijn onvoldoende goede sorteer- en pakstations, onvoldoende koelhuisen en men lijkt weinig "feeling" te hebben voor kwaliteit.

Op de binnenlandse markt, waar het merendeel van de productie wordt afgezet, spelen de groothandelaar en de commissionair een grote rol. Veel telers sluiten voor de oogst bij de groothandelaar een contract af waarbij deze koopt en dan verder verantwoordelijk is voor het oogsten en verhandelen van het product. Andere telers oogsten wel zelf, maar geven het product in commissie aan een handelaar voor verkoop. De verkoop vindt daarbij plaats op de diverse groothandelsmarkten. Sommige telers leveren rechtstreeks op de groothandelsmarkt.

Er wordt bij de verhandeling weinig aandacht besteed aan kwaliteit. Van een optimale behandeling van het product is geen sprake. De schade na het oogsten aan het pro-

duct is soms vrij groot. Controle op de kwaliteit bestaat er praktisch niet en de kwaliteit laat dikwijls te wensen over.

Bij de afzet naar het buitenland is de situatie in het algemeen nog niet veel anders. Het zijn de grote traditionele handelaren met sorteer- en pakstations die exporteren. Ze verzamelen het product op dezelfde wijze als voor de binnenlandse markt en verkopen aan de importeur in het buitenland, veelal op commissiebasis. Van enige marketing is daarbij zelden sprake.

Er begint echter verandering in te komen, zoals bij sperzieboontjes. Bij dit product zien we dat exporteurs contracten afsluiten met afnemers, bijvoorbeeld een Engelse supermarktorganisatie, voor de levering van boontjes die moeten voldoen aan een aantal specifieke eisen met betrekking tot kwaliteit en teeltwijze. Deze eisen worden door de exporteur opgenomen in de teeltcontracten die hij daarna afsluit met telers. Voor wat betreft de eisen werkt men onder andere met reglementen van IPC (integrated pest management control), opgesteld door Sainsburns. Medewerkers van Sainsburns zouden minstens driemaal per jaar ter plaatse de toepassing van de regels komen controleren. De exporteur houdt toezicht op de telers door de levering en voorfinanciering van de te gebruiken zaden, de meststoffen en de toegestane bestrijdingsmiddelen, en door de verlening van technische begeleiding. Op deze wijze kan men bepaalde garanties geven aan de afnemer en is een meer gerichte marketing mogelijk.

In de meeste gevallen hebben de betreffende handelsbedrijven zelf ook een behoorlijke productie en worden de contracten bij de andere kleinere telers gebruikt om het eigen aanbod te vergroten en zonodig te verbreden. Aan de kwaliteit van het product wordt hier wel veel aandacht geschonken en de afzet is beter georganiseerd. Ook Nederlandse handelsbedrijven laten intussen min of meer op bestelling in Egypte produceren. Het betreft hier over het algemeen vormen van samenwerking of partnership waarbij de belangen van productie en afzet in een bepaalde vorm zijn geïntegreerd. Naast boontjes importeren bedoelde bedrijven ook aardbeien, terwijl gedacht wordt aan import van ijsbergsla.

Deze ontwikkelingen zijn van recente datum en hangen samen met de opkomst van grote bedrijven in de nieuwe teeltgebieden, die zelf meer aan de vermarkting van hun productie willen doen. Alhoewel de organisatie van de afzet dus zeker niet goed genoemd kan worden en in het algemeen op de kwaliteit veel kan worden aangemerkt, zijn er dus toch ontwikkelingen gaande tot verbetering.

Transportkosten

De resultaten die Egypte in de afgelopen jaren geboekt heeft met betrekking tot export van tuinbouwproducten en fruit zijn, afgezien van de traditionele exportproducten aardappelen en uien, niet bijzonder groot. Ze zijn een aanwijzing dat men kennelijk onvoldoende concurrerend is en op kwaliteit tekortschiet. Behalve de organisatie van de afzet en de kwaliteit van de productie speelt echter de problematiek van het transport. De transportkosten zijn hoog, met name voor producten die vanwege hun bederfelijkheid per vliegtuig verzonden moeten worden. Indien men daarbij uitsluitend is aangewezen op de bevrachtingsmogelijkheden van de normale lijnvluchten is het niet alleen duur, maar loopt men bovendien het risico dat het transport niet altijd mogelijk is op het gewenste tijdstip.

Een specifiek luchttransportsysteem voor tuinbouwproducten zoals de Israëlische tuinbouw heeft met haar CAL-maatschappij bestaat niet in Egypte. Men probeert het wel zoveel mogelijk te regelen met chartermaatschappijen, maar de meeste gevallen dient daarbij op minstens \$ 1 à 1,5 per kilogram vrachtkosten gerekend te worden.

Transport over zee is minder kostbaar, maar duurt veel langer en gaat ten koste van de kwaliteit. Transport naar de haven van Rotterdam duurt meestal veertien dagen en is dus alleen voor lang houdbare producten mogelijk. Men is veelal aangewezen op bestaande reguliere lijndiensten en deze gaan lang niet altijd rechtstreeks naar het punt van bestemming. Een reguliere rechtstreekse verbinding over zee tussen de nieuwe Egyptische containerhaven Damietta en een Franse of Italiaanse haven zou een verbetering zijn. Het zou de totale transportduur naar de markten van West-Europa kunnen beperken tot 5 à

Tomaten:	De export van tomaten is weinig gestructureerd en van geringe betekenis. De uitvoer bedroeg in 1993 en 1994 zo'n 25-30.000 ton, maar de laatste twee jaar wordt niet meer dan 10.000 ton geëxporteerd. Belangrijkste afnemers zijn de Golfstaten. De Egyptische exporteurs ondervinden daarbij de concurrentie van Jordanië en Turkije, landen die het voordeel hebben van de mogelijkheid van transport over land. Export naar de EU (vooral het VK) bleef tot nu toe beperkt tot niet meer dan een paar honderd ton (zie bijlage 7). Het geringe succes op de EU-markt zou samenhangen met onvoldoende kwaliteit van het product, hoge transportkosten, geringe service en te weinig marketing. Niettemin blijft men optimistisch en men hoopt in de komende jaren meer op de EU-markt te kunnen afzetten. Daarbij baseert men zich op marktonderzoeken van Amerikaanse consultants die stellen dat Egypte in de winterperiode op de Europese markten tegen met Spanje concurrerende prijzen moet kunnen aanbieden. Zo zou volgens eerdergenoemd onderzoek voor levering op de Duitse en de Engelse markt het break-evenpunt voor tomaten uit Egypte op circa f 1,00 per kilogram liggen.
Druiven:	Ook de export van druiven was tot nu toe niet erg groot, maar neemt wel in betekenis toe. In 1989 bedroeg de uitvoer 183 ton, vervolgens groeide deze aan tot bijna 2.000 ton in 1993 en in de jaren daarna werd jaarlijks zo'n 1.200 ton geëxporteerd. Afnemers zijn vooral Saoedi-Arabië, de andere Golfstaten, maar ook de EU-landen, in het bijzonder het VK (zie bijlage 7). Men beschouwt de EU als een belangrijke potentiële markt voor de Egyptische druiven, vooral omdat Egypte reeds in mei met de levering zou kunnen beginnen. Volgens eerdergenoemd Amerikaans marktonderzoek zou voor druiven uit Egypte het break-evenpunt voor levering op de West-Europese markten rond f 2,00 per kilogram liggen en zou men een hoeveelheid van 144.000 ton op deze markten moeten kunnen plaatsen.
Citrus:	Export van citrusfruit is niet nieuw voor Egypte. In de jaren tachtig werd jaarlijks tussen de 100.000 en 160.000 ton citrusfruit geëxporteerd, vooral sinaasappelen. Sinds het begin van de jaren negentig ligt dat niveau beduidend lager, zo rond de 50.000 ton (zie bijlage 7 voor exportcijfers van sinaasappelen). Van oudsher was Oost-Europa de belangrijkste bestemming van het citrusfruit, maar met de ineenstorting van de Sovjet-Unie en de politieke veranderingen in Oost-Europa is de export naar die regio drastisch verminderd. Turkije heeft hierbij in zekere zin de plaats van Egypte overgenomen. Daarentegen nam de export van citrus naar Saoedi-Arabië en de Golfstaten in dezelfde periode toe en zorgde voor voldoende compensatie. Ook bij citrus is de export naar de EU verhoudingsgewijs gering: niet meer dan een kwart van de totale export van sinaasappelen gaat naar de EU. Het VK was hierbij de belangrijkste afnemer. Bij export naar EU-landen moet Egypte concurreren met Spanje, Israël en Marokko, wat niet gemakkelijk blijkt te zijn, temeer daar ook bij citrus geldt dat de kwaliteit van het Egyptische product nogal eens te wensen overlaat. Egypte heeft in deze geen goede naam op de EU-markt.
Aardappelen:	Egypte heeft een behoorlijke export van aardappelen. Gemiddeld is de jaarlijkse export zo'n 200.000 ton, maar in 1994 werd zelfs ruim 400.000 ton geëxporteerd (zie bijlage 7). Men levert een redelijk goed product en verwacht ook hiervan in de toekomst meer te kunnen exporteren. Vijf particuliere ondernemingen deden in 1993/94 70% van de export naar de EU-landen. Deze exporteurs beschikken over goede sorteer- en verpakkingstations en weten het transport redelijk goed te regelen. De kosten van zeetransport per koelschip naar het VK en Duitsland zouden als volgt zijn: - laden schip in haven: US \$ 4 à \$ 5 per ton - vracht: US \$ 75 à \$ 90 per ton - uitladen aankomsthaven: US \$ 25 à \$ 30 per ton

6 dagen en de transportkosten per kilogram drastisch kunnen verlagen, mogelijk zelfs tot 15 à 20 cent. Vooralsnog is het echter niet zo ver en zullen de transportkosten in het totaal de grootste post blijven.

3.3 Het ATUT-project

De belangrijkste aanzet tot verbetering van de tuinbouwexport van Egypte lijkt te komen van een gezamenlijk Amerikaans-Egyptische actie. Al enige jaren is men bezig met het onderzoeken van de mogelijkheden voor Egypte als exporteur van tuinbouwproducten. Het hiervoor opgestelde ATUT-project begint nu in het stadium van uitvoering te komen. Dit Agricultural Technology Utilization and Transfer Project is formeel een actieplan van het Egyptische Ministerie van Landbouw, gericht op het ontwikkelen van productie en export van tuinbouwproducten. Het opzetten van het plan is mogelijk gemaakt door de participatie en financiële steun van het US Agency for International Development (USAID project no 263-0240). Het Amerikaanse consultancy consortium RONCO werd daarbij verantwoordelijk gesteld voor organisatie en begeleiding van het project.

Achtergrond van het project is de bewustwording dat Egypte in feite zeer goede mogelijkheden heeft voor de productie van tuinbouwgewassen en fruit voor export en dat hiermee een belangrijke bijdrage kan worden geleverd aan de oplossing van het voedselprobleem. Export van groente en fruit zal de invoer van andere voedingsmiddelen immers kunnen vergemakkelijken.

Uitgangspunt bij de aanpak is dat in het bijzonder de kwaliteit verbeterd zal moeten worden. Zowel bij productie als marketing zou door Egypte meer rekening moeten worden gehouden met de internationale eisen inzake kwaliteit. Gesteld wordt dat hiertoe een meer marktgeoriënteerde aanpak noodzakelijk is.

In samenwerking met het bedrijfsleven werd intussen een "master strategic action plan" opgesteld door het Ministerie van Landbouw en het consultancybureau en dit vormt nu de basis voor de nodige activiteiten. Als eerste stap heeft men de producten geselecteerd die het meest in aanmerking komen voor de beoogde productie-/exportstimulering. De selectie is gedaan op basis van een analyse van een drietal factoren, namelijk:

- marktpotentie:
de grootte van de markt, de positie van de concurrenten, de "break-even" prijs, en het mogelijke exportseizoen;
- economische betekenis:
het comparatieve voordeel van de teelt in Egypte, de toegevoegde waarde en de arbeidsintensiteit;
- ondernemersstandpunt:
aspecten van belang voor de ondernemer zoals soort product, risicofactoren en winstgevendheid.

Uiteindelijk is een groep van vier producten als de op dit moment belangrijkste geselecteerd: druiven, mango's, aardbeien en meloenen. Een groep tweede-niveauprodukten die werd geselecteerd, omvat: sperzieboontjes, peultjes, paprika's, cherry- en tomaten, knoflook, groene uien, nieuwe aardappelen en steenvruchten. Een derde-niveau-groep betreft nog nader aan te geven producten (zie bijlage 8 voor meer specifieke informatie over de selectie).

Na de vaststelling van de belangrijke producten is men begonnen met de introductie van de nodige ondersteunende maatregelen (support systems). Dit zijn er acht:

1. kwaliteits- en zuiverheidsgarantie: de vaststelling van normen, en aanwijzing van uitvoerend orgaan HEIA;
2. optimale behandeling van de producten: de vaststelling van post-harvestrichtlijnen voor tuinbouwproducten;
3. training en certificaatsysteem: het opstellen van trainingsprogramma's voor de introductie van het certificaatsysteem en de toepassing van de post-harvestrichtlijnen;
4. uitvoering van markt-/exportgericht tuinbouwonderzoek met betrekking tot oplossing van knelpunten;

5. versterking rol bedrijfsleven: oprichting Horticultural Export Industry Improvement Association (HEIA) als de organisatie die het tuinbouwbedrijfsleven zal kunnen vertegenwoordigen;
6. opstelling van een exportpromotieprogramma;
7. informatiebeslissingssteun: opstelling van een tuinbouwinformatiesysteem voor alle betrokkenen;
8. productanalyses: het maken van productnota's voor de vaststelling van de prioriteit van de problemen en kansen van teelt tot en met marketing voor in bijzonder de groep-1-producten (druiven, aardbeien, mango's en meloenen) als basis voor de vaststelling van verder actieplan. Hetzelfde wordt gedaan voor groep-2-producten maar in iets mindere mate.

Het master strategic action plan zou als een geïntegreerd systeem geïmplementeerd moeten worden. Men wil daarbij in een periode van 3-5 jaar de gewenste ontwikkeling goed op gang brengen en binnen 10 jaar de plannen volledig verwezenlijken. De directe ondersteuning is gepland voor een korte periode van 14 maanden. Het zal duidelijk zijn dat het project, mede gezien de buitenlandse steun achter de plannen, effect zal hebben en dat Egypte de komende jaren de productie en export van tuinbouwgewassen en fruit zal uitbreiden.

4. PERSPECTIEF

Egypte bevindt zich momenteel in een bijzondere fase van ontwikkeling. Er zijn de laatste jaren in de nieuwe teeltgebieden in de woestijn veel nieuwe landbouwgronden met irrigatiemogelijkheden ter beschikking gekomen en dit proces zal zich in de komende jaren voorlopig verder voortzetten. Men wil deze nieuwe gronden voor een belangrijk deel gebruiken voor de teelt van tuinbouwgewassen en fruit. Daarbij wordt in het bijzonder beoogd de export van deze producten naar West-Europa.

Met name in de winterperiode lijken er inderdaad voor diverse groentegewassen die Egypte zou kunnen telen, goede afzetmogelijkheden te liggen op de Europese markten, mits de producten van voldoende kwaliteit zijn. Hetzelfde geldt voor verschillende soorten fruit zoals druiven, meloenen en aardbeien, waar levering vroeg in het seizoen de Egyptische teler een sterke marktpositie kan bezorgen.

Vooraf grote bedrijven vestigen zich in de nieuwe gebieden. Veel van deze bedrijven werken op teeltgebied samen met deskundigen uit het buitenland en zoeken voor de afzet samenwerking met grote internationale handelsbedrijven en supermarktketens. Een aantal van deze bedrijven moet in staat geacht worden, indien daaraan bij de afnemer behoefte bestaat, min of meer op bestelling te produceren. Ze zullen hiermede ongetwijfeld aansluiting kunnen vinden bij het steeds belangrijker wordende afzetkanaal van grootwinkelbedrijven en supermarktketens.

In de oude teeltgebieden in onder meer de Delta zijn enkele grote exportbedrijven, vaak in nauwe samenwerking met buitenlandse afnemers, er in geslaagd door middel van een vorm van contractteelt de productie voor export goed te organiseren. Ook deze bedrijven moeten in staat geacht worden meer en beter te voldoen aan de kwaliteits- en leverantie-eisen die gesteld worden voor de afzet op de Europese markt.

Niettemin, de afstand tot de EU-markt vanuit Egypte blijft groot. Veel bederfelijke producten zal men moeten vliegen. Andere producten die iets minder bederfelijk zijn, kunnen mogelijk per schip vervoerd worden naar havens in Frankrijk of Italië en vandaar per vrachtauto naar de eindbestemming, maar ze zullen langer onderweg zijn. De kosten van het transport zullen steeds een factor blijven waarmee ernstig rekening moet worden gehouden bij het exporteren.

Verwacht mag worden dat de export van tuinbouwproducten uit Egypte grotendeels complementair zal zijn aan de Europese productie. Ze zal dan ook nauwelijks een bedreiging vormen voor de telers in West-Europa. De extra concurrentie van een uitbreiding van de export van tuinbouwproducten door Egypte zal waarschijnlijk meer voelbaar zijn voor de andere telers van de landen van het Middellandse-Zeegebied, zoals bijvoorbeeld voor Israël.

De soorten volle grondsgroente waarbij Egypte exportpotenties heeft, zijn dunne groene boontjes, peultjes, verse groene uien, verse knoflook, ijsbergsla, aardbeien en meloenen. Daarnaast zullen mogelijk ook producten als kersen, tomaten, paprika, aubergine en courgette meer voor export geteeld worden. Voor deze producten lijken voor Egypte redelijk goede afzetmogelijkheden op de Europese markt te bestaan in de maanden januari tot en met april. Voor het produceren van de gewenste kwaliteit is kasteelt daarbij echter wel een vereiste. Gezien de hiervoor noodzakelijke investeringen zal dit vooralsnog een rem op de ontwikkeling betekenen.

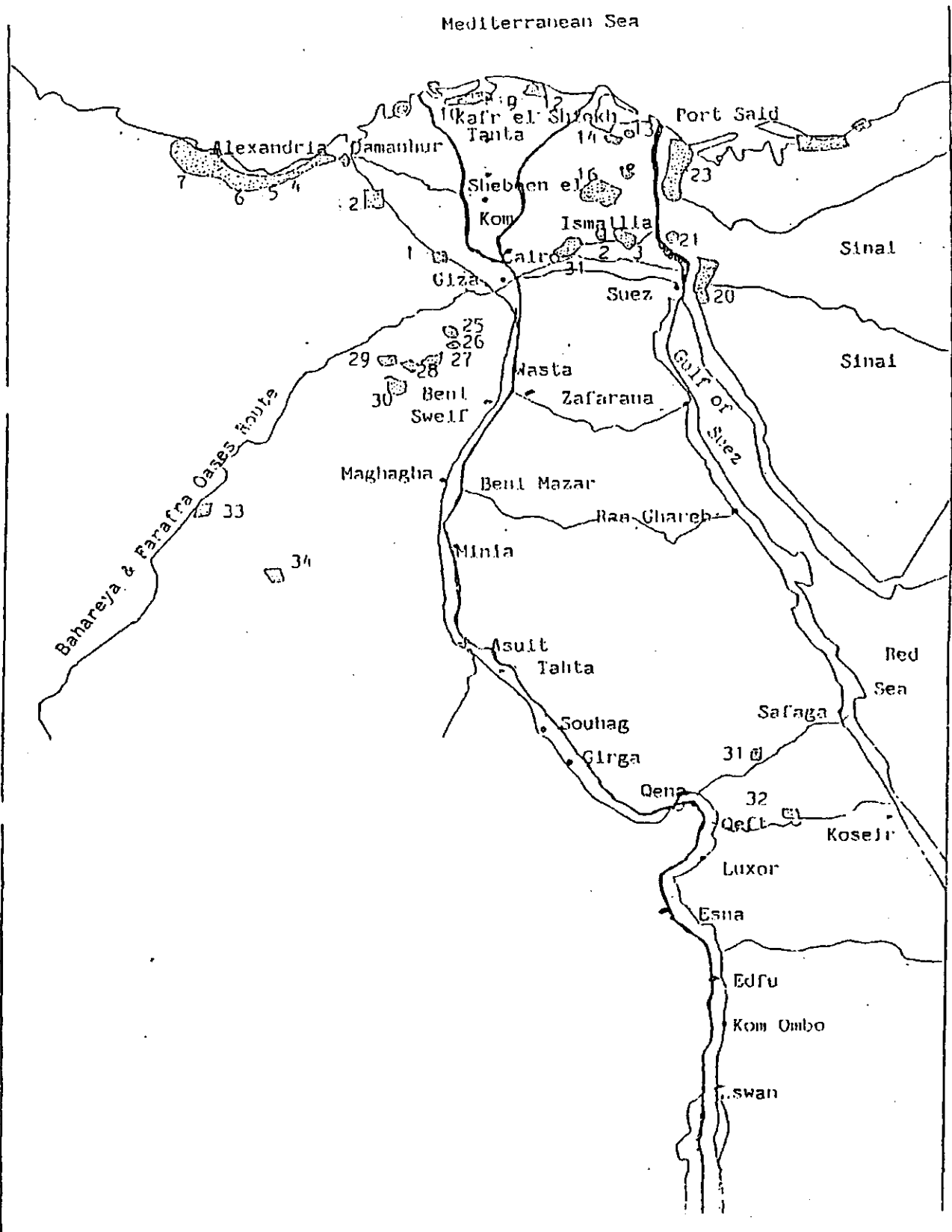
Of Egypte ook bij de teelt van snijbloemen een rol van betekenis zal gaan spelen, is minder duidelijk. Ook met betrekking tot bloemen kijkt de Egyptische teler naar de ontwikkelingen van de teelt in het buurland Israël en denkt hij dat wat daar kan, ook mogelijk is in Egypte. De mogelijkheid tot productie van snijbloemen is er ongetwijfeld, met name ook op de grotere bedrijven in de nieuwe gebieden, maar de ervaring en de technische kennis voor snijbloementeel ontbreekt praktisch volledig. Meer dan bij groente zou men in het bijzonder alles op moeten bouwen met buitenlandse technische assistentie.

Indien men daarbij bedenkt dat een land als Israël er 10 tot 15 jaar over heeft gedaan om de huidige positie op te bouwen, zal het duidelijk zijn dat voorlopig voor Egypte als teler van bloemen slechts een zeer bescheiden rol zal zijn weg gelegd.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Uitbreidingsgebieden van het derde Vijfjarenplan 1992-1997

<u>*</u>	<u>West Delta Projects</u>	<u>Feddan (= 0.42 hectare)</u>
1.	Faregh Valley	10,000
2.	Belt around Nast Canal	2,000
3.	Right of Hammam Canal	5,000
4.	Hammam	7,000
5.	Sidi Abdul 'Ali Corner	22,000
6.	Dab'a & Alamein	30,000
7.	North Coast	148,000
8.	Bousaili & Rimal Basin	18,500
<u>*</u>	<u>Mid Delta Projects</u>	
9.	Kom Akhdar at Kafr El Sheikh	15,500
10.	Kom Dosheifi	14,000
11.	North of Metobus	13,000
12.	Abu Madi & Kalabshouzian	20,000
<u>*</u>	<u>East Delta Projects</u>	
13.	Extension of South Port Said Plain	5,700
14.	North of Husaineya Plain	10,000
15.	Extension of South Port Said Plain	9,000
16.	Salheya Route	50,000
17.	Cairo-Ismailia Route	30,000
18.	Malak Route	4,000
19.	Manayef	15,000
20.	East of Suez	40,000
21.	East of Lakes	5,000
<u>*</u>	<u>North Sinai Projects</u>	
22.	Tina Plain & East of Qantara	127,000
23.	Beir Abd	136,000
24.	Mazat & Masaeed	15,000
<u>*</u>	<u>Middle Egypt Projects</u>	
25.	North of Wahby Sea	9,000
26.	Wahby Sea Clefts	5,000
27.	Wasef Sea Clefts	10,000
28.	Extension South of Qarun	1,800
29.	Quta at Fayoum	9,400
30.	Rayan Valley	12,100
<u>*</u>	<u>Upper Egypt Projects</u>	
31.	Qena Valley	5,000
32.	Laqita Valley	5,000
<u>*</u>	<u>New Valley Projects</u>	
33.	Bahareya Oases	6,000
34.	Qaraween Plain	35,000
35.	East of Ouwainat	20,000

Bijlage 2 Areaal en productie van groente en fruit

Tabel B2.1 Ontwikkelingen in het areaal en de productie van groentegewassen

	Oppervlakte (x 1.000 feddan*)			Productie (x 1.000 ton)		
	1992	1994	1995	1992	1994	1995
Winterui	27,9	-	-	276,0	-	-
Knoflook	14,5	-	-	138,5	-	-
Tomaten	361,9	425,0	354,3	4.694,0	-	503,2
Courgettes	48,9	32,2	62,0	342,0	-	438,4
Groene boontjes	30,0	26,2	39,9	128,9	-	165,0
Andere bonen	32,0	23,3	21,0	47,4	-	22,2
Groene peultjes	42,4	18,6	49,8	174,1	-	218,8
Andere peultjes	2,8	7,9	13,1	3,1	-	42,1
Kool	37,4	32,7	39,2	436,5	-	477,2
Bloemkool	10,3	7,7	11,7	96,2	-	109,0
Aubergines	40,0	39,9	45,2	343,0	-	398,3
Groene pepers	36,5	36,3	40,7	234,5	-	230,4
Okra	11,6	9,5	12,7	64,6	-	75,6
Spinazie	5,3	5,5	6,3	35,7	-	47,5
Aardappelen	184,3	-	292,7	-	-	2598
Zoete aardappelen	8,8	5,2	15,0	89,9	-	64,8
Artisjokken	5,1	7,5	6,9	42,8	-	56,6
Wortelen	8,2	8,4	11,2	89,8	-	123,0
Aardbeien	3,8	4,1	4,3	38,0	-	30,6
Watermeloen	72,5	121,0	18,0	711,3	-	167
Meloenen	31,9	42,8	20,3	317,8	-	192
Cantaloupe	8,4	5,6	20,4	62,0	-	158,5
Komkommers, kort	37,8	40,6	43,5	270,3	-	328,1
Komkommers, lang	10,3	6,5	5,1	88,8	-	51,2
Sla	12,6	12,0	12,1	125,1	-	123,2
Radijs	2,7	2,8	2,2	14,8	-	14,2

*) 1 feddan = 4.200 m².

Bron: Ministerie van Landbouw Egypte, Agricultural Statistics.

Bijlage 2 (vervolg)

Tabel B2.2 Areaal en productie van fruit

	Oppervlakte (in feddan*)			Productie (x 1.000 ton)		
	1992	1994	1995	1992	1994	1995
Sinaasappel	234,6	242,8	235,6	1.771,5	1.513,0	1.555,0
Mandarijn	76,4	71,7	75,0	340,7	250,0	244,4
Citroen	0,3	0,3	0,3	2,9	1,9	1,7
Limoen	-	-	36,7	308,2	-	315,7
Grapefruit	0,2	0,2	0,4	1,4	0,9	2,0
Citrus totaal	353	354	349	-	2.066,4	2.291,4
Druif	137,8	137,6	130,5	658,0	707,0	739,5
Mango	53,7	57,0	58,4	178,8	180,2	232,3
Appel	70,0	72,4	75,6	260,8	312,5	437,7
Peer	18,0	15,4	14,9	92,9	35,8	54,3
Banaan	33,8	35,4	37,9	396,5	459,0	498,7
Abrikoos	7,0	7,6	7,9	44,8	41,6	53,9
Perzik	70,0	81,6	84,1	110,6	360,0	453,0
Guave	29,8	28,6	27,3	233,3	217,7	218,4
Vijg	41,9	49,9	58,3	153,4	186,0	236,9
Granaatappel	5,4	5,4	5,3	34,1	31,0	32,5

*) 1 feddan = 4.200 m²

Bron: Ministerie van Landbouw Egypte, Agricultural Statistics.

Bijlage 3 Arealen met belangrijkste tuinbouwgewassen per regio in 1994 in fed-dan (= 4.200 m²)

Crop	West of Delta			East of Delta		Egypt total	
	Alex.	Behera	Nobaria	Sharkyia	Ismalyia	Suez	
Fruits							
citrus	1,796	46,999	81,580	65,937	15,507	105	401,079
grape	1,007	2,205	65,534	4,656	1,670	9	139,897
mango	-	1,084	7,915	13,675	18,252	196	57,383
apple	3,629	6,020	54,135	1,029	247	1	75,484
banana	46	2,504	7,057	79	3	6	36,719
pomegranate	46	5	1,309	69	234	-	5,341
apricot	10	42	527	148	43	277	7,587
olive	1,683	880	27,531	1,375	3,470	29	70,318
peaches	314	214	19,534	319	156	-	81,604
guava	1,904	9,499	3,836	1,489	572	28	30,375
fig	964	40	6,533	765	430	4	53,320
pears	2,812	5,072	4,545	710	282	1	18,249
dates	609	9,545	1,373	13,908	1,979	315	128,213
Vegetables							
S. potatoes	1,597	20,020		1,006	294	-	65,703
N. potatoes	3,635	38,118		184	-	-	110,188
W. tomato	9,518	14,546		21,761	16,786	1,425	177,902
S. tomato	14,141	28,667		16,473		618	138,025
N. tomato	4,981	11,213		5,785	294	373	109,036
W. squash	3,039	1,314		7,243	1,320	15	20,057
S. squash	4,513	8,272		1,667	758	194	21,876
N. squash	2,406	1,899		779	404	81	8,268
G. beans	3,802	4,381		561	129	42	26,216
D. beans	-	11,380		321	2,366	-	20,268
F. beans	768	299		615	30	27	3,029
G. peas	914	2,151		3,558	395	18	18,572
D. peas	-	187		225	-	-	7,876
cabbage	3,893	8,589		2,715	246	69	32,689
couliflower	1,703	1,411		564	22	7	7,667
eggplant	4,251	6,490		2,224	825	166	39,857
pepper	3,285	7,482		3,045	3,865	414	36,330
okra	1,026	805		922	358	209	9,534
J. mallow	600	347		419	190	234	9,869
spinach	608	636		209	53	-	5,461
Sw. potatoes	433	673		20	2	-	5,207
artichoke	537	5,540		15	-	-	7,480
dasheen	-	81		7,395	-	-	10,320
turnip	488	928		171	3	52	6,069
carrot	471	1,157		138	19	-	8,418
strawberry	-	-		41	1,818	-	4,146
watermelon	11,408	40,182		8,948	6,465	63	120,941
melon	1,528	999		1,241	421	44	42,843
kantalob	1,535	-		602	2,774	-	5,625
cucumber	2,688	5,935		2,249	4,344	227	40,619
snak cucumber	23	2,093		1,045	148	197	6,466
lettuce	1,675	1,276		403	129	104	11,957
radish	573	340		403	44	133	2,784
rocket	1,175	726		238	30	153	5,992

Bijlage 4 Regionale verdeling van kassen en opbrengsten van teelten in kas en plastic tunnel

Number of Green houses in Coastal regions, Delta and Upper Egypt (60 x 9 m each)

Coastal regions		Delta		Upper Egypt	
governorate	no of green-houses	governorate	no of green-houses	governorate	no of green-houses
Matrouh	240	Behaira	5,407	Giza	2,480
Alexandira	1,560	Ismailia	1,800	Beni Suif	450
Behaira (North)	593	Sharkia	600	Fayoum	900
Domiatta	165	Gharbia	375	Menia	420
Port Said	300	Kafr El-Shaikh	450	Asuit	210
North Sinia	300	Dekahlia	405	Kena	15
		Monoufia	780	Red Sea	50
		Qaliebia	930	El-Wady El-Gadid	50
		Cairo	150		
		Swiz	225		
		South Sinia	150		
Total	3,158		11,272		4,575
<u>Grand total</u>	19,005				
<u>Crops:</u>					
1. Cucumber (autumn season)			60%		
2. Pepper			30%		
3. Cucumber (spring season)			50%		
4. Others (Tomato - Cantaloupe - greenbeas)			8-18%		
5. Nurseries - Ornamentals			2%		

Low tunnels

Coastal regions		Delta		Upper Egypt	
governorate	no of green-houses	governorate	no of green-houses	governorate	no of green-houses
Matrouh	200	Behaira	7,570	Giza	3,660
Alexandria	1,700	Ismailia	9,170	Beni Suif	200
Behaira (North)	780	Sharkia	40	Fayoum	1,600
Domiatta	100	Gharbia	200	Menia	170
Port Said	500	Kafr El-Shaikh	170	Asuit	170
North Sinia	270	Dekahlia	160	Kena	-
		Monoufia	270	Red Sea	20
		Qaliebia	500	El-Wady El-Gadid	-
		Cairo	-		
		Swiz	100		
		South Sinia	70		
Total	3,550		18,250		5,820

Grand total 27,620 Feddans

Crops:

1. Tomato	10,200	Feddans
2. Cantaloupe	6,480	"
3. Cucumber	3,120	"
4. Strawberry	1,630	"
5. Snap bean	2,180	"
6. Others (nurseries squash - Eggplants)	4,010	"

Average yield per greenhouse (540 m²)

Crop	Average yield per greenhouse/ton
Cucumber (autumn season)	4
Cucumber (spring season)	7.5
Sweet pepper	9
Tomato	12
Snapbean	2.5
Cantaloupe	3.5

Average yield low tunnel (ton/feddan)

Crop	Average low tunnel (ton/fed.)
Tomato	40
Cantaloupe	10
Cucumber	15
Snapbean	6
Strawberry	15
Squash	12

Bijlage 5 Areaal snijbloemen in Egypte (1994, in ha)

Category	Winter	Summer	Total
Roses	110	1	111
Gladiolus	80	4	84
Jasmine	360	-	360
Bird of Paradise	22	-	22
Dahlia	32	-	32
Daisy	140	-	140
Subtotal	744	5	749
Basil 1)	16	1,450	1,466
Marjoran 1)	1,316	30	1,346
Subtotal	1,332	1,480	2,812
TOTAL	2,076	1,485	3,561

Source: Ministry of Agriculture, Department of Agricultural Economics.

Remarks: 1) Herbs; internationally not classified as floriculture!!!

Bijlage 6 Export van snijbloemen 1992-1995 (tonnen) a), b)

Category	1995			1994			1993			1992		
	EU e)	other d)	total	EU e)	other d)	total	EU e)	other d)	total	EU e)	other d)	total
Roses, grafted or not	-	-	-	-	5	5	-	-	-	-	-	-
Gladiolas flowers fresh	-	0.3	0.3	0.2	0.8	1	-	0.2	0.2	1	2	3
Live plants	1	2	3	21	49	70	) c)					
Flowers cut & flower buds. other	3	15	18	5	2	7	) 114 c) 208 322 68 178 246					
Flowers cut & flower buds. not fresh	86	70	157	91	105	196	) c)					
Total	90	87	178	117	162	279	114	208	322	69	180	249

Source: CAPMAS.

a) Total Exports to Netherlands

1995 : 6 T

1994 : 19 T

1993 : 43 T

1992 : 11 T

b) All figures rounded; c) Defined as 'flowers and buds for plants and ornament' for 1993 and 1992;

d) Destinations are mainly Arab countries especially Lebanon and Saudi Arabia but also other countries such as Switzerland; e) Destinations vary substantially from year to year.

Bijlage 7 Ontwikkeling van de export van enkele groente- en fruitproducten

Tabel B7.1 Export van tomaten uit Egypte, in 1.000 kg

	1993	1994	1995	1996
Totaal	28.469	25.063	9.696	10.726
w.v.:				
Saoedi-Arabië	24.962	16.212	5.549	8.086
Koeweit	1.275	2.150	419	1.630
Libanon	1.176	5.576	3.482	618
VK	325	-	26	6
Duitsland	251	70	28	2
Nederland	8	-	24	12
Overig	472	1.059	168	372

Tabel B7.2 Export van tafeldruiven uit Egypte, in 1.000 kg

	1993	1994	1995	1996
Totaal	1.997	1.272	1.142	1.304
w.v.:				
Saoedi-Arabië	39	52	12	25
Koeweit	522	421	202	437
Bahrein	22	18	-	5
VAE	574	75	350	171
Qatar	149	164	4	17
Oman	11	6	4	-
VK	309	187	424	521
Duitsland	138	127	44	36
Nederland	178	193	71	49
Overig	77	29	31	43

Bijlage 7 (vervolg)

Tabel B7.3 Export van sinaasappelen uit Egypte, in 1.000 kg

	1993	1994	1995	1996
Totaal	56.163	27.933	41.945	53.598
w.v.:				
Saoedi-Arabië	4.669	4.257	6.079	6.319
Koeweit	366	898	41	367
VAE	264	1.552	3.958	5.728
Bahrein	33	634	6	-
Qatar	121	423	48	19
Griekenland	2.055	-	-	45
Polen	592	-	-	-
Hongarije	-	-	839	22
Roemenië	600	-	660	3.762
Russ. Federatie	23.284	8.791	11.528	19.670
Bulgarije	-	1.541	-	-
VK	15.874	7.234	7.907	12.379
België	1.746	705	563	20
Duitsland	132	77	42	42
Frankrijk	1.644	139	547	286
Nederland	1.127	-	4.822	16
Overig	3.656	1.682	4.905	4.923

Tabel B7.4 Export van aardappelen uit Egypte, in 1.000 kg

	1993	1994	1995	1996
Totaal	175.211	131.694	418.682	410.587
w.v.:				
Syrië	-	-	-	2.267
Saoedi-Arabië	9.799	5.714	4.165	257
Libanon	17.719	18.359	50.486	32.900
Koeweit	1.594	3.220	3.664	1.768
Bahrein	125	20	37	109
VAE	499	-	2.146	198
Qatar	15	291	411	50
Griekenland	37.644	15.503	48.470	53.503
VK	68.882	57.954	101.360	89.877
Italië	3.923	1.653	32.170	36.887
Duitsland	25.931	27.495	90.671	106.965
Frankrijk	6.087	668	25.615	23.733
Nederland	276	-	861	4.237
Spanje	-	-	30.564	31.909
Overig	2.717	817	31.811	25.927

Bron: Central Agency for Public Mobilisation and Statistics CIC.

Bijlage 8 Selectie van gewassen in het ATUT-project

CRITERIA													
		L E V E L S											
CROP	Total - RANK	I				II				III			
		GRAPES	MANGOES	STRAWBERRIES	MELONS	BEANS & PEAS	SWEET PEPPER	CHERRY & CLUSTER TOMATOES	GARLIC	DRY & SPRING ONIONS	NEW POTATOES	STONE FRUITS	TO BE NOMINATED
		39	37	37	33	36	33	32	33	31	30	18	
	TYPE	3	3	3	2	3	2	3	1	1	1	2	
	RISK	3	3	1	3	2	2	1	3	3	3	1	
	E-PROFIT	3	3	3	3	2	3	3	3	3	1	2	
	WINDOW	3	2	2	2	3	2	2	1	1	1	1	
	SUB - TOTAL	12	11	9	10	10	9	9	8	8	6	6	
	DRC	3	3	3	2	1	2	1	3	3	1	1	
	E.V.A.	3	3	3	3	1	2	3	3	3	2	1	
	L.INTENSITY	2	2	3	3	3	2	3	2	1	3	1	
	WOMEN	3	2	3	2	3	1	2	2	1	3	1	
	SUB - TOTAL	11	10	12	10	8	7	9	10	8	9	4	
	WINDOW	4	4	4	3	4	4	3	3	3	3	1	
	COMPETITION	3	3	3	1	4	4	2	3	3	3	1	
	DEMAND	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	
	PRICES	3	3	3	3	4	3	3	3	3	3	2	
	SEASON	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	
	SUB - TOTAL	16	16	16	13	18	17	14	15	15	15	8	